

Кладій І.

*Тернопільський національний економічний університет***КОНЦЕПЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Об'єктивні умови конкуренції, пов'язані з активним впровадженням ринкових механізмів в управління підприємницькою діяльністю сільськогосподарських підприємств, вимагають, перш за все, підтримання високої власної конкурентної позиції. За цих обставин значно зростає попит на фінансову інформацію. Саме виняткова роль інформаційного забезпечення в процесах управління спричинює підвищену увагу до фінансової звітності як основного джерела інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, а також результати його виробничо-господарської діяльності за звітний період.

Зміни, що відбуваються на сучасному етапі в бухгалтерському обліку України, обумовлюються вимогами, що ставляться до інформації, яку формує дана система, заінтересованими користувачами. Складне переплетіння інтересів різних груп користувачів до звітної інформації передбачає її використання в процесах оцінки, аналізу та прогнозування умов і результатів господарювання як окремого підприємства, так і галузі в цілому. Необхідно відмітити, що вплив бухгалтерської фінансової звітності на ефективність прийняття рішень визначається тим, наскільки об'єктивно вона відповідає запитам користувачів. Результати дослідження процесів формування та інтерпретації показників бухгалтерської фінансової звітності дозволяють стверджувати про недостатнє задоволення інформаційних потреб управління. Успішне вирішення цих проблем в значній мірі залежить від рівня їх теоретико-методологічного вивчення і узагальнення, що є науковою основою розробки практичних рекомендацій для підвищення якості звітної інформації та ефективності її використання в управлінні сільськогосподарським підприємством.

Процеси реформування обліку, як і практика використання Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, засвідчили наявність багатьох недостатньо вивчених і неузгоджених питань щодо формування та використання бухгалтерської фінансової звітності при обґрунтуванні та прийнятті управлінських рішень. Отже, виникає об'єктивна необхідність подальшого поглиблення теоретичних досліджень і методологічних розробок, спрямованих на удосконалення практики складання і використання бухгалтерської фінансової звітності та забезпечення адекватності її вимогам користувачів, що і визначає актуальність обраної теми дослідження.

Практика використання законодавчо-нормативної бази в Україні дозволяє стверджувати про неузгодженість і важке сприйняття термінів, що регулюють бухгалтерський облік та розкривають лише ті ознаки, які лежать на поверхні, не висвітлюючи їх сутності, що призводить до формального їх сприйняття та застосування. Дана проблема певною мірою відноситься і до категорії "бухгалтерська фінансова звітність", результати дослідження якої в сучасних працях з бухгалтерського обліку дозволяють стверджувати, що визначення цієї категорії у відповідності з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" не в повній мірі розкриває його суть. З урахуванням зазначеного, пропонуємо наступне визначення цієї категорії: бухгалтерська фінансова звітність – це регульована державою сукупність форм звітності, що містять загальну інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів підприємства та зміни власного капіталу за

певний період, які взаємопов'язані між собою та покликані задовольнити конкретні інформаційні потреби внутрішніх і зовнішніх користувачів.

Таке визначення бухгалтерської фінансової звітності має наступні переваги: 1) вказується на регламентацію з боку держави; 2) чітко зазначається об'єкт звітності – інформація про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів та власний капітал; 3) регламентується періодичність складання і подання; 4) відзначається взаємозв'язок між показниками звітних форм; 5) вказується мета та адресність подання звітності.

Основними причинами, що заважають чіткому розумінню та ефективному використанню бухгалтерської фінансової звітності, можна виділити: 1) неузгодженість бухгалтерського законодавства та окремих його позицій з податковим законодавством при інтерпретації та відображенні фактів господарювання; 2) невідповідність потребам аналізу розміщення окремих статей та елементів бухгалтерської фінансової звітності. Саме ці напрямки вимагають поглибленого вивчення з метою подальшого удосконалення.

Оцінка чинної форми звіту про фінансові результати дозволила виявити наступні напрямки її удосконалення: 1) необхідність виділення в розрізі звичайної діяльності окремими статтями підсумків фінансової, інвестиційної діяльності та окремою статтею розкривати підсумки надзвичайної діяльності; 2) введення статті “Використання прибутку” з більш детальним розкриттям сум в примітках до фінансової звітності та “Нерозподілений прибуток (збиток)”, що дозволить тісніше ув'язати між собою баланс та звіт про фінансові результати.

Адекватність облікового забезпечення звітності вимагає синхронізації узагальнення показників як у звітних формах, так і в облікових реєстрах. Такий методологічний підхід зумовлює здійснення відповідного методичного забезпечення щодо розробки облікових реєстрів або програм автоматизованої обробки даних на персональних комп'ютерах, а також прив'язки термінів звітності до реальних можливостей її облікового забезпечення.

Необхідність звітності у сільськогосподарському виробництві та її роль у забезпеченні ефективного управління галуззю зумовлюються тим, наскільки вона об'єктивно відповідає потребам управлінської діяльності. Вважаємо, що при організації звітності повинен забезпечуватись методологічний принцип: максимум інформації при мінімумі звітних форм і показників. Враховуючи складність досягнення такого стану звітності, який відповідав би згаданому вище принципу вважаємо, що для розробки методологічних основ звітності в складі Міністерства фінансів України повинен діяти єдиний методологічний центр, який на науковій основі забезпечуватиме дослідження існуючої практики організації звітності й узагальнюватиме теоретичні розробки у цьому напрямі. У галузевих міністерствах доцільно сформувавати спецвідділи з розробки методичних норм організації звітності у відповідній галузі.

Література

1. Бруханський Р. Ф. Організація бухгалтерського обліку в умовах реструктуризації сільськогосподарських підприємств / Р. Ф. Бруханський // Придніпровський науковий вісник. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 1998. – № 100 (167). – С. 55-59.
2. Бруханський Р. Ф. Судово-бухгалтерська експертиза: навчальний посібник. / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – 246 с.
3. Бруханський Р. Ф. Управлінський облік. Навчальний посібник / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2012. – 223 с.

4. Бруханський Р. Ф. Оптимізація процесу нарахування і виплати дивідендів у сільськогосподарських підприємствах України / Р. Ф. Бруханський // Інноваційна економіка. – 2010. – Випуск 5 (19). – С. 220-224.

Ковальчук О.

Тернопільський національний економічний університет

КОНЦЕПЦІЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Соціально-економічний розвиток будь-якої держави залежить, передусім, від ефективного використання матеріальних ресурсів і суспільної праці, тому найважливішим чинником, який сприяє цьому, є добре налагоджена система управління виробництвом, відтак бухгалтерського обліку як її складової.

Водночас значення бухгалтерського обліку значно ширше, адже він не тільки забезпечує інформацією менеджерів, але й безпосередньо впливає на формування економічного ефекту насамперед завдяки контрольній функції.

Однак сучасна реальність така, що цього недостатньо, а тому нерідко допускаються зловживання окремими працівниками підприємств, що стають предметом розслідувань і судових розглядів. Такі ситуації можуть бути об'єктивно і на належній правовій основі вирішені лише за умови, що на підприємствах забезпечено чітку організацію обліку відповідно до вимог нормативно-правових актів, які її регулюють, а всі докази ґрунтуються на якісно підготовлених документах. Об'єктивну ж оцінку доказів, які є в бухгалтерських документах, забезпечує судово-бухгалтерська експертиза.

Зауважимо, що виникнення судово-бухгалтерської експертизи не можна пов'язувати лише з реаліями сьогодення, оскільки перші спроби таких досліджень відомі ще з промов Арістотеля, Демосфена, Ксенофонта [2, с. 4].

Проведення судово-бухгалтерської експертизи зумовлено прагматичними обставинами: різноманітність злочинів вимагає кваліфікованого дослідження всіх аспектів, що їх зумовили, і складністю виявлення доказів економічних злочинів, оскільки способи їх здійснення досить різноманітні. Так, А.Т.Ватсон виділяв такі типові злочини: 1) не оприбутковуються цінності, перш за все грошові; 2) документи оформляються не тим днем; 3) штучно завищуються залишки грошових (каса) і матеріальних рахунків; 4) завищуються підсумки платіжних відомостей; 5) завищується заробітна плата „друзям” бухгалтера; 6) виписуються гроші на підставних осіб („мертві душі”); 7) завищуються ціни за змовою з постачальниками; 8) фіктивне кредитування рахунка каси, відображення фіктивної кредиторської заборгованості; 9) оплата завищених комісійних і поділ їх з отримувачами; 10) підробка документів, як правило, чеків; 11) оплата декілька разів одного й того ж документа (або його різних примірників). Оскільки такі факти трапляються й зараз, то побудова правової держави, дотримання законності і зміцнення системи правопорядку в Україні зумовлює доцільність і об'єктивну необхідність застосування правоохоронними органами при розгляді кримінальних і цивільних справ судових експертиз.

В широкому розумінні експертиза – це процедура дослідження і вирішення провідними спеціалістами певних галузей – експертами (від лат. *expertus* – досвідчений) питань, що потребують спеціальних знань у науці, техніці, економіці. Проведення експертиз здійснюється на стадії попереднього розслідування або безпосередньо судового розгляду справ. На стадії попереднього розслідування експертизу призначає слідчий, на стадії розгляду справи – суд. Суддя має право призначати експертизу також для забезпечення доказів на етапі підготовки справи до слухання. Законом України “Про судову